

Matičná literatúra

JÁN PALÁRIK – ZMIERENIE ALEBO DOBRODRUŽSTVO PRI OBŽINKOCH

Pochádzal z Rakovej (Palárikova Raková – súťaž)

Písal divadelné hry založené na zámene postáv. Boli veľmi obľúbené a tvoria dodnes súčasť repertoáru slovenských divadiel.

Napísal tri veselohry: Inkognito, Drotár a Zmierenie alebo Dobrodružstvo pri obžinkoch.

V hre vyslovil svoje demokratické názory na vzťahy medzi Slovákmi a Maďarmi. Jeho cieľom bolo poukázať na potrebu tolerancie a zmierenia medzi oboma národmi. Odsudzuje odrodilstvo, ale zároveň hovorí, že si treba vážiť aj príslušníkov iných národov. Ústrednou témou hry je boj proti odrodilstvu, oslava vlastenectva a úcta k rodnému jazyku.

V tejto hre využíva dvojité zámene postáv, z čoho vzniká množstvo humorných situácií a komických zápletiok.

Obsah

V kaštieli mladej grófky Elisy (Eržiky) Hrabovskej sa chystajú na dožinkovú slávnosť. Grófka je sirota, jej tútorom je barón Kostrovický, s ktorého synom je už od detstva zasnúbená (podľa šľachtických obyčajov). Spoločníčkou mladej grófky je Miluša, dcéra vlasteneckého učiteľa Oriška. Oriška vychoval dcéru v národnom duchu, ale i k tolerancii k Uhorsku. Miluša je vzdelaná, bystrá a sebavedomá. Usiluje sa o to, aby si šľachta všimla postavenie ľudu a aby mu pomáhala. Grófka pod jej vplyvom hovorí po slovensky a hlási sa k slovenskému pôvodu.

Grófka sa dozvedá, že na panstvo príde mladý barón Kostrovický, ktorý má byť jej budúcim manželom. Miluši sa nepáči, že grófka si vezme muža, o ktorého charaktere nevie nič. Dohodnú sa, že ho podrobia skúške: počas obžinkových slávností sa grófka bude vydávať za učiteľovu dcéru a Miluša privíta hostí v úlohe grófky Hrabovskej.

Mladý barón Ľudovít Kostrovický prichádza s priateľom, zememeračom Rohonom. Je úprimný, priateľský, ale je aj zhýčkaný peštianskym prostredím. Hlási sa k maďarskému národu, hoci jeho rod má slovenský pôvod. Aj Rohon je pôvodom Slovákom, ale štúdium a prostredie ho pomad'arčili. S barónom sa rozprávajú po maďarsky. Ani barónovi sa nepozdáva, že si má zobrať dievča, ktoré dobre nepozná. On a Rohon dostanú taký istý nápad ako slečny a zamenia si úlohy.

V kaštieli ich víta nepravá grófka, Miluša. Víta ich oduševnenou, plamennou slovenskou rečou, v ktorej im vyčíta, že sú odrodilci, ktorí sa hanbia za svoj pôvod a nestarajú sa o ľud. Vzbudí sympatie u Rohona, pod jej vplyvom sa znovu hrdo hlási k svojmu slovenskému pôvodu, ale barón začína ľutovať, že si ju musí vziať za ženu. Jemu sa páči dievča, ktoré považuje za grófkinu spoločníčku a učiteľovu dcéru Milušu. Dokonca je ochotný riskovať i nerovné manželstvo a požiada Oriška o ruku jeho dcéry. Ľudová slávnosť, tradície sú príležitosťou, aby si barón uvedomil, že môže byť hrdý na svoj slovenský pôvod.

Na konci hry sa všetko vysvetlí, dochádza k zmiereniu, všetci sú spokojní a šťastní. Na dožinkovej slávnosti je prítomný i starý pán barón Kostrovický, ktorý mladému páru požehná. Hra sa končí zvolaním **Sláva Slovákom i Maďarom statočným!**

Palárikove pokrokové názory vyslovuje učiteľ Oriška v rozhovore s barónom:

...aby si Slováci a Maďari sväté práva spoločnej krajiny Uhorska spojenými silami bránili, národnosti svoje vzájomne ctíli, národnej vzdelanosti a osvety – bez ktorej blaho vlasti ani myslieť sa nedá – jeden druhému úprimne dopriali, a aby žiadnej nenávisti, žiadneho sváru medzi nimi nebolo...“.